

DİJİTAL ÇAĞDA SONSUZA KADAR HATIRLAMAYA KARŞI: UNUTULMA HAKKI*

Arş. Gör. Ezgi ÇIRAK**

Öz: İnternetin sahip olduğu muazzam hafıza ve hatırlama gücü pek çok kolaylık sağlamanın yanında insan doğasına aykırı şekilde unutmaya filini reddetmektedir. Bir kişisel veri bir kez internet ortamına aktarıldığı zaman sonsuza kadar unutulmamaktadır. Bizzat kendi davranışlarından dahi zaman içerisinde pişman olan veya unutan insan için, internetin muazzam hafızası, başta özel hayatın gizliliği ve manevi bütünlüğün geliştirilmesi hakları olmak üzere hak ihlallerine neden olabilmektedir.

İnsanlık tarihi boyunca yaşanan gelişmeler ve mücadeleler çeşitli hak kategorilerini doğurmuştur. Daha yakın tarihte ise teknolojiye meydana gelen gelişmelerle birlikte yeni hak kategorilerine ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Unutulma hakkı da teknolojik gelişmelerin neden olduğu hak ihlallerinin telafi edilmesi ihtiyacından kaynaklanmıştır. Bu çalışmada içeriği ve uygulaması çok yeni olan unutulma hakkının ne olduğu, nasıl uygulandığı anlatılmaya çalışılmıştır. Unutulma hakkına ilişkin tüm devletleri kapsayacak şekilde hukuki bir düzenleme yoktur. Hakkın kapsamı kesin olarak belirlenememiş, mahkeme kararları yoluyla tanımlamalar yapılmaktadır. Bu bakımdan çalışmanın bir bölümü unutulma hakkına ilişkin verilmiş mahkeme kararlarına ayrılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Unutulma Hakkı, Kişisel Verilerin Korunması, Özel Hayatın Gizliliği, Basın Özgürlüğü, İfade Özgürlüğü.

REMEMBERING FOREVER AT THE DIGITAL AGE AGAINST TO RIGHT TO BE FORGOTTEN

Abstract: The enormous memory and the remembering power of internet provides great convenience on the other hand it denies act the forget contrary to human's biological forgetting. Once a personal data has been put on the web is no longer forgotten. In the course of time, for a person who can regret even his/her own behaviour, the enormous memory of internet can cause a violation of right to privacy and the right to integrity of his/her spiritual existence.

Experiences of struggles and developments through the human history revealed several sort of rights. In the recent history there is need of new sort of right within developments in technology. The right to be forgotten emerged to need of compensate to violation of rights due to developments in technology. In this study it is tried to explain what is the right to be forgotten whose content and application is new and how it is applied. There are no regulations that contained entire states about the right to be forgotten. The scope of the right cannot be determined definitively, and definitions are made through court decisions. In this respect, the last part of the study is examined court decisions on the right to be forgotten.

Keywords: The Right to be Forgotten, Protection of Personal Data, The Right to Privacy, Freedom of Press, Freedom of Expression.

* Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Hakları Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında Dr. Öğr. Üyesi Pınar Bacaksız tarafından verilen "Bir İnsan Hakkı Olarak Kişisel Verilerin Korunması ve Ceza Hukuku" dersi kapsamında hazırlanmış bir çalışmanın geliştirilmiş halidir. Bu bağlamda Sn. Dr. Öğr. Üyesi Pınar Bacaksız'a teşekkür ederim.

** İzmir Ekonomi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, ezgiicirak@gmail.com

Makalenin Geliş Tarihi: 16.03.2018

Makalenin Kabul Tarihleri: 27.03.2018/02.04.2018

Giriş

X üniversiteden mezun olmuş ve iş başvurularında bulunan bir gençtir. Üniversitede okurken sıradan bir beyaz yakalı olarak çalışmak isteyeceğini hiç düşünmemiştir. Mezun olmadan önce sürekli partilere katılan, gittiği ortamda alkol, sigara ve benzeri pek çok tütün mamulü kullanan ve bu mamullerin etkisiyle müstehcen pozlar veren X, sosyal medyayı da oldukça aktif kullanmış, sürekli fotoğraf ve video paylaşmıştır. Bu esnada bazı sosyal medya fenomenleri tarafından keşfedilmiş ve bu kişiler X'in fotoğraflarını adı ve soyadı da belirtilmek suretiyle kendi sosyal medya hesaplarından paylaşmıştır. O süreçte bu durum, X için popüler olmanın bir göstergesi olduğu için hiç rahatsız olmamıştır.

Ancak mezuniyet sonrasında hayata dair tüm planları değişmiş ve çok saygın bir şirkette çalışmak üzere iş başvurusunda bulunmuştur. Bu şirket tarafından mülakata çağırılmıştır. Mülakatı çok olumlu geçmiştir ancak işverenler işe alım sürecin son parçası olarak X hakkında detaylı bir araştırma yapacaklarını, bunun için sosyal medya hesaplarına dahi bakacaklarını belirtmişlerdir. X mülakat sonrası derhal kendi paylaştığı tüm fotoğraf ve videoları silmiştir. Ancak adını ve soyadını arama motoruna yazdığı daha önce sosyal medya fenomenleri tarafından paylaşılan fotoğrafları arama sonuçlarının en başında çıkmaktadır. X hiç vakit kaybetmeden bu kişilerden fotoğrafları silmelerini istemişse de bu isteği kabul görmemiştir. Nitekim işverenleri de bu fotoğraflar yüzünden işe alınmadığını X'e bildirmişlerdir.

Yukarıda bahsedilen olayın çok uç bir örnek olduğu, bu durumun yaşanmayacağı düşünülse de gerçek hiç de öyle değildir¹. Bilgi toplamanın ve paylaşmanın bu kadar kolaylaştığı günümüzde, aramak istediğimiz tüm bilgiler arama motoruna yazdığımız birkaç kelime kadar yakındır. Hem profesyonel iş hayatında hem de günlük işlerde arama motorları sık sık kullanılmaktadır. Ancak buradan edindiğimiz bilgiler bazı durumlarda veri öznesinin artık ulaşılmamasından rahatsız olduğu bilgiler olabilmektedir. Bu bilgilerin kaldırılması talep edildiğinde, bir uzlaşma sağlanarak bilgilerin kaldırılması her zaman mümkün olmamaktadır. Bu durumda başvurulacak hiçbir hakkın olmaması düşünülemez. Henüz çok yeni ve gelişime açık bir hak olan unutulma hakkı yukarıda anlatılan X'in yaşadığı olay gibi durumlarda, kişilerin başvurabileceği bir hak olarak hukuki düzlemde var olmaya başlamıştır. X bu olaydan sonra benzeri sebepler ile hiçbir saygın şirket tarafından işe alınmama riskiyle karşılaşabilecektir. Oysa söz konusu içerikler arama motoruna adı ve soyadı yazıldığında görünmeseydi X için işe giriş süreci daha rahat geçebilirdi.

¹ <http://www.neotempo.com/yasam/isten-atilmaya-neden-olan-facebook-durumlari> erişim tarihi: 10.02.2018.

<http://www.hurriyet.com.tr/facebookuna-ateistim-yazinca-27952318> erişim tarihi: 10.02.2018.

http://voices.washingtonpost.com/securityfix/2008/12/court_rules_against_teacher_in.html, erişim tarihi: 10.02.2018.

<http://www.oxygen.com/blogs/8-insane-social-media-posts-that-got-people-fired> erişim tarihi: 10.02.2018.

<http://www.cnn.com/2016/02/05/how-using-social-media-can-get-you-fired.html> erişim tarihi: 10.02.2018.

Asla silinemeyen bilgiler bizi sonsuza kadar geçmişteki hareketlerimize bağlanıp kalmaya ve pratikte onlardan kaçamamamıza neden olmaktadır². Bu noktada, bu bilgilerin sonsuza kadar bizi takip etmesine önlemek adına yeni bir insan hakkı olarak unutulma hakkı kavramı ortaya atılmıştır. Unutulma hakkının kapsamı henüz tam belirlenmiş değildir. Diğer insan hakları gibi sürekli bir devinime, yeniliğe ve gelişime açık bir haktır. Uluslararası alanda yorumlanışı ve Türkiye'deki yüksek yargı makamları tarafından yorumlanışı dahi farklılık arz etmektedir. Bu çalışmanın ilk bölümünde unutulma hakkının ne olduğunun ve ne olmadığını başka bir deyişle hakkın kapsamı belirlenmeye çalışılacaktır. İkinci bölümünde ise unutulma hakkına yönelik eleştirilere sebep olan haklarla olan ilişkisi incelenecektir. Bu bağlamda özel hayatın gizliliği, ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü ve sansür ile unutulma hakkının ilişkisi incelenecektir. Çalışmanın son bölümü ise unutulma hakkıyla ilgili yargı kararlarına ayrılmıştır. Öncelikle unutulma hakkıyla ilgili verilen ilk karar olma özelliği taşıyan Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) tarafından verilmiş karar incelenecektir. Ardından yakın tarihte Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi tarafından unutulma hakkına ilişkin verilen kararlar incelenecektir.

I. Kavramsal Çerçeve

A. Unutulma Hakkı Nedir?

Unutulma hakkı, veri öznelerinin internette kendileri hakkında yer alan kişisel verilerinin arama sonuçlarında, kendileriyle bağlantılı sonuçların görülmesini isteme hakkıdır³. Unutulma hakkı, bir içeriğin uzun süredir ulaşılabilir olması nedeniyle kişinin şeref ve itibarını zedeleyen bir hale dönüşmesinin önüne geçilmesi amacıyla karşımıza çıkar⁴. Veri öznesi, kendisiyle ilgili olan kişisel verileri eğer verilerin toplanılması veya işlenmesi gereksiz, yanlış ya da kişiyle ilgisiz ise veyahut doğru olmakla birlikte aradan uzun zaman geçmesinden dolayı artık güncelliğini korumuyorsa söz konusu bağlantıların arama motorlarında aratıldığında listelenen sonuçlarda gösterilememesini isteyebilir.

Unutulma hakkı, kişisel verilerin minimum şekilde açıklanmasını ve gerekli olan en kısa süre için saklanmasını ilgilendirdiğinden kişisel verilerin korunması politikası çerçevesiyle ilişkilidir. Veri öznesinin işlenmiş olan kişisel verileri, gerekli oldukça tutulmalı ve artık gerek duyulmuyorsa saklanmamalıdır⁵.

² Mayer-Schönberger Viktor, *Delete: The Virtue of Forgetting in the Digital Age*, Oxfordshire, 2009, s. 125.

³ Yavuz Can, *İnternet'teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı*, Ankara, 2016, s. 43.

⁴ Anayasa Mahkemesi 3/3/2016 tarihli ve 2013/5653 başvuru numaralı kararı.

⁵ <https://www.enisa.europa.eu/publications/the-right-to-be-forgotten> erişim tarihi: 20.02.2018.

Ülkemizde uzun süreli uğraşların sonucu yürürlüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanun'un 7. maddesi *"Bu Kanun ve ilgili diğer kanun hükümlerine uygun olarak işlenmiş olmasına rağmen, işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde kişisel veriler resen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinir; yok edilir veya anonim hâle getirilir."* şeklinde düzenlenmiştir. Bu maddede kişisel verilerin silinebileceği, yok edilebileceği veya anonim hale getirilebileceği düzenlenerek aslında iç hukukta unutulma hakkına ilişkin bir düzenlemenin mevcut olduğunu görüyoruz. Kanun silme⁶, yok etme⁷ ve anonim hale getirmeyi⁸ düzenlemiştir. Ancak bir sonraki alt başlıkta inceleneceği üzere unutulma hakkının uluslararası boyuttaki uygulaması ile 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun'da yer alan unutulma hakkı kavramları birbirinden oldukça farklıdır. Nitekim çalışmanın üçüncü bölümünde incelenecek olan Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun E. 2014/4-56, K. 2015/1679 ve 17.06.2015 tarihli kararı ile uluslararası mahkemelerin unutulma hakkının kapsamına bakışı oldukça farklıdır.

Unutulma hakkının öznesi, mevcut uygulamalara baktığımızda sadece gerçek kişilerdir. Bu hakkın özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması hakları ile bağlantısı göz önüne alındığında hak kapsamında sadece gerçek kişilerin korunuyor olması makuldür. Zira özel hayatın korunması yalnızca gerçek kişiler için mümkündür. Nitekim Avrupa Birliği'nin 95/46/EC Sayılı Veri Koruma Direktifinin 2. maddesinde kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişilerle ilgili herhangi bir bilgi olarak tanımlanmaktadır. Aynı şekilde 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 3. maddesinde kişisel veriyi *"Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi"* olarak tanımlayarak korunması gereken kişisel veri kapsamına yalnızca gerçek kişileri almıştır.

Tüzel kişilerin, unutulma hakkının öznesi olup olmayacağı konusu tartışmaya açıktır. Bu hakka ilişkin, özellikle Avrupa Birliği'ndeki uygulamalarda tüzel kişilerin başvuru da bulunduğu görülmektedir. Ancak Avrupa Birliği ülkelerinin çoğunun mevzuatında tıpkı Türkiye'deki Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda olduğu gibi yalnızca gerçek kişilerin kişisel verileri koruma altına alınmaktadır. 1981 tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesinde tüzel kişilerin kişisel verilerin korunması ile ilgili sözleşmeye taraf devletlere seçimlik yetki tanınmış-

⁶ Kişisel verilerin silinmesi, söz konusu verilerin bir daha kullanılmayacak ve geri getirilemeyecek şekilde ortadan kaldırılmasıdır. Bu veriler buldukları dosya, CD, hard disk, USB bellek gibi araçlardan tekrar kullanılmayacak biçimde silinecektir.

⁷ Verilerin yok edilmesi, kişisel verilerin geri getirilemeyecek ve kullanılmayacak biçimde verilerin kaydedildiği dosya, CD, hard disk, USB bellek gibi veri saklamaya elverişli araçlardan verilerin ortadan kaldırılmasını ifade etmektedir.

⁸ Anonim hale getirme, kişisel verilerin, başka verilerle eşleştirilse bile kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek duruma getirilmesidir.

tır⁹. 6698 Sayılı Kanun, tasarı¹⁰ aşamasındayken, tasarının 3. maddesinde ilgili kişi tanımı yapılırken tüzel kişilerde kapsama alınmışsa da tasarı yasalaşırken ilgili kişinin tanımı yalnızca gerçek kişileri kapsayacak şekilde değiştirilmiştir.

Unutulma hakkının özel hayatın gizliliğinin korunması hakkıyla sıkı ilişkisi göz önüne alındığında, hakkın kapsamının tüzel kişileri kapsamayacağı düşünülebilir. Nitekim tüzel kişilerin kişisel verilerinin korunması hususunda doktrin ikiye ayrılmıştır. Yalnızca gerçek kişilerin kişisel verilerinin korunabileceği görüşünde olanlar, tüzel kişilerin kişisel verilerinin olamayacağı ancak ticari sırlarının korunabileceğini öne sürmektedirler¹¹. Ancak tüzel kişilerin ekonomik güç ve sosyal özellikler bakımından birbirinden farklı özellikler arz etmesinden dolayı bazı tüzel kişilerin korunma ihtiyacı olduğunu savunan görüşler de vardır¹². Örneğin bir sendika ya da kamuya yararlı dernek ile uluslararası şirketler farklı güçte olduklarından korunma ihtiyaçları farklılık gösterecektir. Bir başka görüşe göre ise tüzel kişiler haksız rekabet hükümleri, marka, patent, telif hakları, gizlilik anlaşmaları gibi hukuki düzenlemeler yoluyla korunmalıdır¹³.

Oysa ticari ilişkilerde tüzel kişinin kendisiyle ilgili olmayan fakat ona ait bina, arazi vb. yerlerde gerçekleşen olayların tüzel kişilere zarar verebileceği göz önüne alınarak unutulma hakkının koruma kapsamı tüzel kişileri kapsayacak şekilde geniş düşünülmelidir. Örneğin “X otelinde cinayet” başlıklı bir haber o otelde konaklamayı düşünecek müşterilerin kararını değiştirebilecektir. Hâlbuki o cinayetin işlenmesiyle X otelinin hiçbir bağlantısı olmayacaktır. Los Alfaques kamp alanını işleten Alfacs Vacances şirketi, kamp alanının adının, Google arama sonuçlarında kendileriyle hiçbir ilgisi olmamasına rağmen 1970’lerde yaşanmış olan bir gaz patlamasının neden olduğu ölümler ve bu olaya ilişkin ceset görüntülerinin gösterilmesi sebebiyle unutulma hakkı kapsamında Google İspanya’ya karşı dava açmıştır. Ancak dava reddedilmiştir¹⁴. Bu tip olaylarda tüzel kişiliğin bir zararı olduğu ortadır. Kişilik haklarına yönelik meydana gelen zararlarda, za-

⁹ Akgül Aydın, **Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, 2016, s. 14.

¹⁰ <http://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0576.pdf> erişim tarihi: 12.02.2018. Kanun koyucu tasarı yasalaşırken söz konusu maddedeki tanımı değiştirmiştir. Bunun bilinçli bir tercih olduğu kanaatindeyiz.

¹¹ Walden I.N., Sawage R.N. “Data Protection and Privacy Laws: Should Organisations be Protected?”, **International and Comparative Law Quarterly**, Cilt 37, Sayı 22, 1988, s. 337; Engin Dinç, **Kişisel Verilerin Korunmasında Uluslararası Düzenlemeler ve Türkiye’nin Durumu**, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Diyarbakır, 2006, s. 15.

¹² Korff Douwe, **EC Study on the Protection of the Rights and Interests of Legal Persons with Regard to the Processing of the Personal Data Relating to Such Persons, Commission of the European Communities** (Study Contract ETD/97/B5-9500/78), s. 57.

¹³ Kang Jerry, Information Privacy in Cyberspace Transactions, **Stanford Law Review**, Cilt 50, 1998, s. 1211.

¹⁴ <http://www.dw.com/en/spanish-firm-loses-right-to-be-forgotten-case/a-15774283> erişim tarihi: 14.02.2018.

rar görenin gerçek ya da tüzel kişi olması fark etmeksizin kişilik haklarına saldırının tespiti, önlenmesi, men'i, tazminat davaları gibi açılabilir¹⁵. Bu açıdan bakıldığında unutulma hakkı kapsamında tüzel kişilerin de korunması gerektiği görüşündeyiz.

Unutulma hakkının uygulanması hususunda, yükümlülüğün kime ait olacağı sorunu tartışmalara neden olmuştur. Veri özneleri unutulma hakkı taleplerini arama motorlarına karşı öne sürmektedirler. Nitekim Avrupa Adalet Divanı'nın Gonzalez v. Google Spain Sl, Google Inc. davasında verdiği karar da unutulma hakkının yerine getirilmesinde arama motorlarının sorumlu olduğuna karar vermiştir.

Farklı kategorilerdeki insan hakları incelendiğinde, hak taleplerinin devletlere karşı yapıldığı, negatif statü hakları bakımından devletlerin önleme ve koruma yükümlülükleri olduğu, pozitif statü hakları açısından ise devletlerin yapma ve sağlama yükümlülüğü olduğunu görmekteyiz. Bu bakımdan unutulma hakkının muhatabı diğer tüm insan haklarından farklı olarak devlet değil, arama motorlarıdır¹⁶.

Unutulma hakkının yeni bir hak olarak insan haklarına dâhil olduğu kabul edilirse, muhatabının devlet değil bir tüzel kişi olması durumu ilginç karşılanabilecektir. Unutulma hakkının muhatabının diğer insan haklarından farklı oluşu bile bu hakkın ayrı bir insan hakkı olarak kabul edilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Gelişen teknoloji sayesinde şu an akla dahi gelmeyecek kimi hak kategorileri gelecekte karşımıza çıkabilecektir. Nitekim insan haklarının daima bir devinin içerisinde yer aldığı ve dinamik bir yapıda olduğu kabul gören bir gerçektir.

Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) kararına göre makul, belirli, açık ve hukuki dayanakla toplanan ancak bu amaçlar dışında işlenen veriler, toplanma ve işlenme amacıyla bağdaşmayan veriler, güncelliğini ve gerekliliğini kaybetmiş verilerin varlığı halinde arama motorları kendilerine yöneltilen unutulma hakkı talebini uygulamalıdır. Ayrıca arama motorlarına, kişisel verilerin adil ve yasal olarak işlenmesini sağlama yükümlülüğü de yüklenmiştir. Ancak tarihsel, istatistiksel veya bilimsel amaçlarla veri işlenmesine izin verilmesi gereklidir. Önemli bir husus olarak; eğer kişisel veriler edebi, sanatsal ifadeler amacıyla ya da gazetecilik faaliyeti kapsamında işleniyorsa unutulma hakkı talebinin reddedilmesi mümkündür¹⁷. Sayılan haller unutulma hakkının istisnasını teşkil etmektedir.

Arama motorlarının unutulma hakkı taleplerini çeşitli nedenlerden dolayı reddetmesi halinde veri öznesi ulusal veri koruma ajanslarına ve mahkemelere başvurmak suretiyle ret kararına itiraz edebilmektedirler. Ancak unutulma hakkının esas yükümlüsü arama motorlarıdır. Ulusal veri koruma ajansları ve mah-

¹⁵ Oğuzman Kemal, Özer Seliçi, Saibe Oktay, **Kişiler Hukuku**, İstanbul, 2009, s. 157.

¹⁶ Yavuz, s. 51.

¹⁷ Avrupa Birliği Adalet Divanı, 13.05.2014 tarihli, C-131/12 sayılı kararı.

kemelerin sağladığı koruma ikincil niteliktedir. Zira onlara başvuru ancak arama motorlarının unutulma hakkı talebini reddetmesi halinde mümkündür.

B. Unutulma Hakkı Ne Değildir?

Unutulma hakkı ile ilgili en çok karıştırılan husus bu hakkın internette yer alan verilere erişimin tamamen engellenmesini sağladığı yanılgısıdır. Oysa bu hak kapsamında yapılan işlem arama sonuçlarından kısmen bağlantı kaldırma işlemidir¹⁸.

Unutulma hakkının “*dijital hafızada yer alan bireye ait fotoğraf, kimlik bilgisi, adres ve diğer kişisel içeriğin, yine bireyin kendi talebi üzerine bir daha geri getirilemeyecek biçimde ortadan kaldırılması*”¹⁹ şeklinde tanımlayan görüşler de vardır.

“*Kişilere, dijital geçmişte internet üzerindeki haklarında yer alan rahatsız edici içerikleri veya üzerinde hak sahibi oldukları kişisel verileri silme ve daha fazla yayılmasını önleme hakkı*” olarak da tanımlanmaktadır²⁰.

Ancak unutulma hakkı kapsamında içerik kaldırma işlemi yapılmamaktadır. Her ne kadar unutulma hakkı kapsamında bir bağlantıya kısmen erişim engellense de o bağlantının içeriği tamamen internet ortamından silinmemektedir. Bir içeriğin tamamen kaldırılması haberleşme özgürlüğünü ihlal edebileceği için içeriğin tamamen kaldırılmaması daha uygun olacaktır. Buna ek olarak içeriğin kaldırılması yerine bağlantıya kısmen erişimin engellenmesi, başkasının şeref ve haysiyeti bağlamında özel hayatının gizliliğinin korunması açısından yeterli olacaktır. Daha açık bir ifadeyle içeriğin tamamen silinmesi yerine bağlantının erişiminin engellenmesi ölçülülük ilkesi açısından doğru bir uygulamadır.

Unutulma hakkının uygulama alanı bulabilmesi için ilgili içeriğin internet ortamında bulunması gereklidir. İleride incelenecek Yargıtay kararında görüleceği üzere internet ortamı dışında yer alan içerikler açısından uygulanması bu hakkın ortaya çıkışı ve uygulanışı itibarıyla yerinde değildir. Ancak temel hak ve özgürlüklerin koruma mekanizmalarının genişlemesi açısından basılı eserlerde de bu hakkın uygulanması tartışılabilir. Bu durumda içeriğe erişimin engellenmesi henüz dağıtılmamış kitaplar açısından nispeten mümkün olsa da dağıtım çıkıp okuyucunun satın almış olduğu eserler açısından uygulanması pratikte mümkün olmayacaktır. Kaldı ki dağıtım çıkmamış eserlerin erişiminin engellenmesi özel hayatın gizliliği ve manevi varlığın gelişiminin korunması haklarını sağlamaya çalışırken sansüre yol açabilecek ve bu da haklara ilişkin dengeyi bozulmasına neden olacaktır.

¹⁸ Yavuz, s. 55.

¹⁹ Serdar Güleler, Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak “Unutulma Hakkı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 102, 2012, s 226.

²⁰ <http://www.bilisimhukuk.com/2014/02/unutulma-hakki-the-right-to-be-forgotten/> erişim tarihi: 20.02.2018.

C. Unutulma Hakkı Kapsamında Değerlendirilebilecek Veriler Nelerdir?

Unutulma hakkının konusunu oluşturan kişisel veriler yayımlandıkları an itibariyle hukuka uygun olarak toplanılmış veya işlenmiş verilerdir²¹. Çoğunlukla kişinin bizzat kendi rızasıyla işlediği ya da gerçek bir durumun varlığına binaen başkası tarafından toplanmış ya da işlenmiş veriler, değişen koşullar ve zamanın etkisiyle hukuka aykırı hale gelmektedir. Kişisel verinin toplanma ya da işlenme amaçlarının gereksiz olması ya da güncelliğini yitirmesinden dolayı gereksiz hale gelmesi, yetersiz, ilgisiz bilgi içermesi, toplanma ve işlenme amaçlarının veri öznesiyle olan ilgisinin yitirilmesi gibi faktörlerden dolayı hukuka aykırılık unsuru ortaya çıkabilmektedir.

Unutulma hakkının konusunu oluşturan kişisel verinin yayımlanması lehine olan hukuki menfaatler, değişen şartlar sebebiyle kişisel verinin yayımlanması aleyhine bir hal alabilir. Örneğin suç isnadına yönelik bir iddia, yayımlandığı tarihte haber değeri taşıyan ve kamuoyunu bilgilendirmek üzere yayımlanan bir içeriktir. Aradan geçen zamanda suç isnat edilen kişinin beraat etmesiyle, söz konusu içeriğin barındırdığı kişinin şeref ve haysiyetinin korunmasının ağırlığı, taşıdığı haber değerinden ağır basacaktır. Kamuoyu açısından daha önce bağlantının içeriğine erişilmesi daha leheyken; aradan geçen zamanla bağlantıya erişilememesi daha lehe bir durum olacaktır. Bu haliyle unutulma hakkının ihlal oluşturup oluşturmadığı anın değişkenliği, onu diğer insan haklarından ayırmaktadır.

Unutulma hakkının bir diğer farklılığı bu hakkın sadece internette yer alan kişisel verilere ilişkin koruma sağlamasıdır. Koruma alanının sadece internetteki verilerle kısıtlanmış olması diğer haklara nazaran daha az alanda etkili olacağını düşündürse de teknolojideki gelişmelerin hayatımızın her alanına hızla yayıldığı göz önüne alındığında hiç de öyle olmadığı görülecektir. Zira sosyal medya kullanımındaki artış, online alışveriş siteleri, internet bankacılığı başta olmak üzere günlük hayatta yapabildiğimiz hemen her türlü aktiviteyi internet ortamında da yapabilmekteyiz. Bunun yanında klasik haklar kategorisinde olan özel hayatın gizliliği, mahremiyet hakkı ve kişisel verilerin korunması hakkı, gelişen teknoloji karşısında artık yeterli kalamadığı için unutulma hakkının gerekliliği ortaya çıkmıştır.

II. Unutulma Hakkının Diğer İnsan Haklarıyla İlişkisi

Unutulma hakkı etki ettiği alan itibariyle birden fazla hak ve menfaatin çatıştığı hukuki durumu kapsamaktadır. Bu hak ve menfaatlerden hangisinin korunacağına seçimi ise denge testi yöntemiyle belirlenebilmektedir. İfade özgürlüğü, ekonomik çıkarlar unutulma hakkı aleyhine olan etkenler iken; özel hayatın gizliliği, kişisel verilerin korunması, ayrımcılık yasağı unutulma hakkının lehine

²¹ Yavuz, s. 54.

olan etkenlerdir²². Bu bölümde unutulma hakkının özel hayatın gizliliği, ifade özgürlüğü ve haberleşme özgürlüğü ile olan ilişkisi incelenecektir.

A. Unutulma Hakkı ve Özel Hayatın Gizliliği

Bireyin kamusal alana nazaran kendi varlığını daha açık şekilde ortaya koyduğu, yalnızca kendisinin veya yakın çevresinin bildiği, gördüğü özel alanının olması ve mahremiyet isteği tarih boyunca mevcut olmuştur. Antropolojik araştırmalar, çeşitli dinlerde yer alan hükümler ve ulaşılabilen hukuki metinler göz önüne alındığında bu isteğin mevcudiyeti gözlemlenebilmektedir²³. Özel hayatına ilişkin bilgileri hiç kimseye paylaşmayan ya da yalnızca yakın çevresiyle paylaşan birey, teknolojinin gelişmesiyle birlikte farklı alışkanlıklar benimsemiş ve özel hayatına ilişkin bilgileri paylaşmak konusunda daha cömert davranmaya, sosyal medya platformlarında attıkları her adımı paylaşmaya başlamıştır. Bunun yanında en yakın arkadaşına dahi sormadığı en mahrem soruları arama motorlarına sorarak cevap aramaya çalışmaktadır.

İnternetin kendisi ve bilhassa internet üzerinde çalışan arama motorları bireylerin özel hayatlarına bu kadar dâhil olmuşken internette yer alan çok eski tarihli kişisel verilerin arama motorlarına yalnızca adın yazılmasıyla gün yüzüne çıkmasının özel hayatın gizliliğini ihlal ettiği savunulmaktadır²⁴.

Özel hayatın gizliliği unutulma hakkı sayesinde daha güçlü şekilde korunabilecektir. Özel hayatın korunması bireyin fiziksel ve ruhsal bütünlüğünün, insan onurunun, şeref ve şöhretinin korunmasını kapsamaktadır. Bu alanlara temas eden ve kişinin artık unutulmasını istediği kişisel verilerin ise arama motorlarının arama sonuçlarında çıkması bireyin özel hayatının korunmasını ihlal etmektedir.

Bireylerin geçmiş davranışlarının peşlerini asla bırakmaması, internetin asla unutmuyor oluşu, geçmişlerinin bireyleri sonsuza kadar takip etmesi ve ikinci bir şans elde edememeleri, insan onuruna aykırı bir durum ortaya koyacaktır²⁵.

Bu bakımdan özel hayatın korunması ile kişisel verilerin korunması ve dolaşısıyla unutulma hakkı aynı temelden kaynaklanmaktadır.

B. Unutulma Hakkı ve İfade Özgürlüğü

İfade özgürlüğünün amacı düşüncenin korunmasıdır. Düşünce bireylerin iç dünyasında var olan ve dış dünyaya aktarılmadıkça bilinmesi mümkün olmayan zihinsel bir faaliyettir. Bu bakımdan özgürce düşünebilmek, özgürce ifade ede-

²² Paulan Korenhof, Ausloos Jef, Szekely Ivan, Ambrose Meg, Sartor Giovanni, Leenes Ronald, **Timing the Right to Be Forgotten: A Study into "Time" as a Factor in Deciding About Retention or Erasure of Data**, Reforming European Data Protection Law, Sayı 20, Law, Governance and Technology, s. 19.

²³ Moore, B, *Privacy: Studies in Social and Cultural History*, New York, 1984, s. 276.

²⁴ <https://www.privacy-europe.com/blog/can-i-delete-my-data-from-google/> erişim tarihi: 21.02.2018.

²⁵ Yavuz, s. 45.

bilmekle anlam kazanacaktır. Düşünme ve ifade etme faaliyetleri belli bir bilgi birikimi ile var olmaktadır. İfade özgürlüğünün insanlığının kendini geliştirmesinde, diğerleriyle etkileşiminde ve hükümetlerle ilişkilerindeki önemi nedeniyle, onu sadece ilginç bir konu yapmakla kalmaz, onu yaşamsal bir boyuta ulaştırır²⁶. İfade özgürlüğü diğer pek çok özgürlüğün ve fiilin temeli sayılmaktadır. Nitekim AİHM düşünceyi açıklama özgürlüğünü, demokratik toplumların ilerlemesi ve her ferdin gelişimi için temel koşullardan birini oluşturduğu şeklinde nitelendirmiştir²⁷.

Unutulma hakkı ile ifade özgürlüğü belli bir noktada birbiriyle çatışmaktadır. Unutulma hakkına yönelik eleştiriler, bu hakkın internet ortamındaki ifade özgürlüğüne büyük bir tehdit oluşturduğuna yöneliktir²⁸. Sayısız internet sitesi ve bir o kadar fazla veri arasında, internet kullanıcılarının bulmak istedikleri verileri sadece anahtar kelimeleri yazarak bulmalarını sağlayan arama motorları bilgiye ulaşma hususunda büyük öneme sahiptir. Unutulma hakkının arama motorlarının bu işlevini yerine getirmesini kısıtlayacağı düşünülmektedir²⁹. ABAD'ın 13 Mayıs 2014 tarihli Google Spain v. Gonzales kararında kişilik haklarının, arama motorlarının verileri işlenmesiyle birlikte elde ettiği ekonomik kazanç ve toplumun bilgiye erişme hakkından daha üstün olduğu, kişisel verilerin korunmasını ifade özgürlüğünün üstünde gördüğü tespit edilmekte ve bu eleştirilmektedir.

Unutulma hakkının kullandığını iddia eden bir kişinin, toplumun bilgisi dâhilinde olması gereken ve ekonomik ya da siyasi açıdan güçlü olan kişilere ait verilerin, arama sonuçlarından kaldırılmasını sağlayabileceği öne sürülmektedir. Özellikle siyasi hayatta aktif olan kişilerin, seçim propagandasından önce geçmişte yaptıkları usulsüzlükleri veya yolsuzlukları unutulma hakkını kullanarak kaldırabileceği bunun da demokrasi açısından çok tehlikeli olacağı iddia edilmektedir³⁰. Ancak kamuya mal olmuş kişilerin kişisel verileri bazı istisnalar hariç zaten unutulma hakkı kapsamında değildir. Kişisel verilerinin toplum tarafından bilinmesindeki fayda ile kişinin özel hayatının korunması arasında bir denge testi yapıldığında, toplumun bu bilgiyi öğrenmedeki menfaati ağır basıyorsa bu veri unutulma hakkının kapsamı dışında kalacaktır. Sonuç olarak siyasi hayatta aktif biri yaptığı yolsuzlukları ve usulsüzlükleri unutulma hakkı kapsamında korunması mümkün değildir.

²⁶ Trager, Robert-Dickerson, Donna L., **21. Yüzyılda İfade Hürriyeti**, Ankara, 2003, s. 16.

²⁷ Skalka / Polonya davası, Karar No: 3692, Başvuru No: 43425/98, K.T: 27.05.2003, erişim tarihi: 18.02.2018.

²⁸ <https://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-paradox-the-right-to-be-forgotten/> erişim tarihi: 18.02.2018.

²⁹ Borgesius Frederik, J. Zuiderveen, Google Spain v. González: Did the Court Forget About Freedom of Expression?, **European Journal of Risk Regulation**, 2014, s. 6.

³⁰ Murillo Martha Garcia, **The Right to Be Forgotten: Its Weaknesses and Alternatives**, International Telecommunications Society Biennial Conference in Rio de Janeiro 2014, s. 9.

İfade özgürlüğünün kısıtlanmasındaki tek etken dış baskılar değildir. İnternet ortamında ifade edilen duygu ve düşünceler esasen hiçbir sınırlamayla karşı karşıya değildir. Ancak internette yazılan, paylaşılan her şeyin, internete erişimi olan herkes tarafından hem de sonsuza kadar görülebilecek olması bireyleri ifadelerini açıklama konusunda kısıtlamaktadır. Özellikle siyasi, felsefi düşünceleri ya da toplum tarafından hoş karşılanmayacağı düşünülen ifadeler açıklanmamaktadır. Muazzam bir saklama ve hatırlama yetisi olan internet, kişisel verileri sonsuza kadar saklayabilecekken bireyler kendilerinin dahi hatırlamak istemeyecekleri ifadelerini açıklamak konusunda tereddüt yaşayabilmektedir. Bu durum esasen oto sansüre neden olmaktadır. Bu sebeple unutulma hakkı sayesinde, düşüncelerin internet ortamında daha rahat ifade edilebileceği ve unutulma hakkının ifade özgürlüğüne katkısı olduğu da düşünülmektedir³¹.

Unutulma hakkının kesin ve belirli sınırları yoktur, arama motorları kendilerine gelen talepleri olay bazında değerlendirmektedir³². Bu hakkın kullanımı için öncelikle arama motorlarına başvurulmaktadır ancak arama motorları tek otorite değildir. Onların kararlarına karşı ulusal veri koruma ajanslarına gidilebilmektedir. Ulusal veri koruma ajanslarının kararına karşı ise ulusal mahkemelere itiraz hakkı vardır. Unutulma hakkının korunması bakımından bağımsız ve tarafsız olması gereken mahkemelere güvenmek mümkün değilse, bu durum diğer tüm temel hak ve özgürlükler açısından da geçerlidir. Dolayısıyla itirazı mümkün olan ve son sözün ulusal mahkemelerde olduğu bir hak ifade özgürlüğüyle çatışyorsa ifade özgürlüğünün korunması mahkemelerin güvencesi altında olmalıdır.

C. Unutulma Hakkı ve Haberleşme Özgürlüğü

İfade özgürlüğünün bileşenlerinden biri de düşüncenin oluşması için gerekli olan bilgi edinme ve kanaat oluşturma sürecidir. Bilgi edinmenin bu denli önemli olduğu bir süreçte bilgiye ulaşma yöntemleri hızla çeşitlenmektedir. Daha önceki mektup, gazete, dergi gibi sadece basılı eserler yoluyla sağlanan haberleşme araçları, teknolojinin gelişmesiyle çeşitlenmiş radyo, televizyon ve nihayet internete uzanan bir yelpazeye yayılmıştır. Teknolojinin gelişmesiyle, farklı kitle iletişim araçları ortaya çıkmış, ifade özgürlüğünün kullanılacağı alanlar artmış, basın özgürlüğünün yanında diğer kitle iletişim araçlarının da özgürlüğünün korunmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır³³.

³¹ Schönberger, s. 5.

³² Hoboken Joris van, **The Proposed Right to be Forgotten Seen from the Perspective of Our Right to Remember Freedom of Expression Safeguards in a Converging Information Environment**, European Commission, 2013, Amsterdam, s. 13.

³³ Doktrinde interneti de içine alan kitle iletişim araçlarının özgürlüğünün gerekliliğinin nasıl isimlendirileceği hususu tartışmalıdır. İçel/Ünver, "haberleşme özgürlüğü" terimini tercih etmekle birlikte son yıllarda kullanımının artmasından kaynaklı olarak "iletişim özgürlüğü" teriminin de kullanılabilirliğini belirtmektedir. (İçel Kayıhan, Yener Ünver, **Kitle İletişim Hukuku**, 2012, İstanbul, s. 24). Gölcüklü'ye göre radyo, televizyon, sinema gibi kitle iletişim araçlarının ortaya çıkmasıyla kitlelere fikir ve haber ulaştırma hususu basının tekelinden çıkarak tüm kitle iletişim araçlarına yayılmıştır.

Unutulma hakkı kapsamında pek çok haber sitesinin bağlantısı arama sonuçlarından kısmen kaldırılmaktadır. Bu bakımından unutulma hakkının haberleşme özgürlüğüne büyük kısıtlamalar getirdiği düşünülmektedir. Özellikle adli vakıalara ilişkin haberlerde, bu hak kullanılarak suçlulara ilişkin haberlerin arama sonuçlarından kaldırılmasının haber alma özgürlüğünü ihlal ettiği iddia edilmektedir. Öncelikle ifade özgürlüğüne ilişkin başlıkta da belirtildiği üzere bir haberin öğrenilmesinde toplumun yararı ağır basıyorsa, bu durum unutulma hakkının istisnası olarak kabul edilmektedir. Unutulma hakkı talebinde bulunan başvuru olayın failiye zaten talep çoğunlukla (güncelliğini yitirdiği durumlar hariç) reddedilmektedir. Ancak başvuru veri öznesinin, suçun mağduru olması durumunda talebin kabul edilme ihtimali artmaktadır. Bu durumda mağdurun adıyla birlikte failin adı arama motorunda aratıldığında, bağlantı arama sonuçlarında görülmeyeceği için haberin erişilebilirliğinin azalacağı ve haberleşme özgürlüğünün kısıtlanacağı düşünülmektedir. Dahası faillerin aynı haberde ismi geçen akrabalarının veya arkadaşlarının isimlerinin kullanılması suretiyle unutulma hakkının kötüye kullanılabileceği savunulmaktadır³⁴.

Bu noktada, denge testinde unutulma hakkının ve haberleşme özgürlüğünün karşısında mağdurun özel hayatının gizliliği hakkı konmaktadır. Mağdurun yaşamış olduğu olayı arama motorundaki sonuçlarda tekrar tekrar görmesi ona mağduriyetini her seferinde hatırlatacaktır. Haberın tamamen kaldırılmadığı, sadece mağdurun adının ve soyadının kombinasyonları yazıldığı zaman arama sonuçlarının görülmediği; failin adının ve soyadının kombinasyonları yazıldığında ilgili bağlantının hala görülebildiği göz önüne alındığında haberleşme özgürlüğünün kısmen kısıtlanması karşısında mağdurun özel hayatının gizliliğinin korunmasının daha ağır bastığı söylenebilecektir.

III. Unutulma Hakkının Uygulanış Biçimi

A. Unutulma Hakkının Başvuru Süreci

Unutulma hakkının arama motorlarıyla olan sıkı bağı daha önce belirtilmişti. Bu noktada dünya çapında birden fazla arama motoru (Google, Bing, Yahoo,

Bu sebeple basın hürriyeti kavramı yerine yayın hürriyeti kavramı kullanılmalıdır. (Gölcüklü Feyyaz, **Haberleşme Hukuku**, 1970, Ankara, s. 6) Dönmezer'e göre fikir hürriyetinin bütün diğer kitle haberleşme araçlarıyla da mümkün olduğu kadar hür biçimde kullanılmasının sağlanması fikirleri açıklama hürriyetinden beslenen haberleşme hürriyeti olarak görünür. Bu nedenle basın hukuku kavramının aşıldığı ve bir "kitle haberleşmesi hukuku" kavramının kullanılmasını doğrudur. (Dönmezer Sulhi, **Basın ve Hukuku**, 4. Bası, 1976, İstanbul, s. 15). Biz bu çalışmada unutulma hakkının ihtiva ettiği alan olan internet özelinde haberleşme inceleneceği için haberleşme özgürlüğü kavramını kullanmayı tercih ettik. Doktrinde unutulma hakkına yönelik eleştiriler basın özgürlüğü kavramı altında incelenmiş olsa da kanaatimize göre unutulma hakkının esas inceleme alanı olan internette yer alan veriler 'basın' kavramını aşmaktadır. (Yavuz, s. 154).

³⁴ <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3156779/More-280-000-people-ask-Google-right-forgotten-request-MILLION-pages-wiped-search-engine-s-results.html> erişim tarihi: 20.02.2018. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin 4.10.2017 Tarihli ve 2014/1808 Numaralı Kararı'nda bu amaçlanmış olabilir.

Yandex) olmasına rağmen biz bu başlıkta daha çok Google arama motorunun işleyiş biçimini ele alacağız. Google'a yapılan başvuruların çokluğu ve Google'ın bu başvuruların sonuçlarını kamuoyuyla daha çok paylaşıyor olması bu tercihi gerekli kılmıştır. Ancak unutulmamalıdır ki bu hak ABAD'ın kararı göz önüne alındığında Google dışındaki tüm arama motorları için de bağlayıcıdır³⁵.

Google'a yapılacak bir talep ile onun sunduğu hizmetler olan Google arama, görsellerde arama, videolarda arama, haberlerde arama gibi seçeneklerin hepsindeki içeriklerin arama sonuçlarından kaldırılması sağlanabilmektedir³⁶. Unutulma hakkının kullanılması Avrupa Birliği'nde yaşayan herkesi kapsamaktadır. Bu haktan yararlanabilmek için vatandaş olma şartı gözetilmemektedir ancak gerçek kişi olma zorunluluğu vardır³⁷.

Başvuru online bir platform üzerinden alınmaktadır. Google bu formu yirmi beş farklı dilde sağlamaktadır böylece başvuruların ana dillerinde başvuru yapma şansları olmaktadır. Online bir form üzerinden başvuru yapılıyor olması kaldırılması istenen URL'lerin doğru şekilde yazılabilmesi için önemlidir. Ancak başvurular e-posta, basılı metin aracılığıyla başvuru göndermektedirler. Google bu şekilde gelen başvuruları değerlendirmeye alma konusunda istekli davranmamakta, başvurularını form üzerinden başvuruya yönlendirmekte ancak başvuruicunun ısrarla bu yollarla başvurmak istemesi halinde yine de başvuruyu değerlendirmeye almaktadır³⁸.

Söz konusu formda öncelikle hangi ülkenin kanunlarının uygulanacağını belirlenmesi için ülke seçimi yapılmaktadır. İkamet edilen ülkenin seçilmesi zorunlu olmamakla birlikte bu ülkenin veri öznesiyle bağlantısının bulunması şarttır. Sonrasında veri öznesinin kişisel bilgileri istenmektedir. Başvurunun unutulma hakkını kullanmak isteyen kişi tarafından bizzat yapılması zorunlu değildir. Kişiler kendisi, müvekkili, aile bireyi ya da arkadaşı adına başvuruda bulunabilmektedir³⁹. Ardından veri öznesinin adı yazıldığında Google'da çıkan ve kaldırılması istenen arama sonuçlarının URL'lerin yazılması gereklidir. Bu URL'lerde yer alan bağlantıların neden kaldırılması istendiği, bu verilerin neden hukuka aykırı, hatalı, güncelliğini yitirdiği açıkça yazılmalıdır. Karakter sınırlaması olduğu için açıklamalar, kısa, öz ve anlaşılır olmalıdır.

³⁵ Avrupa Birliği Adalet Divanı, 13.05.2014 tarihli, C-131/12 sayılı kararında 'arama motorları' ifadesini kullanarak tüm arama motorlarını sorumluluk altına sokmuştur.

³⁶ <https://www.google.com/transparencyreport/removals/europeprivacy/faq/?hl=en> erişim tarihi: 17.02.2018.

³⁷ http://ec.europa.eu/justice/data-protection/files/factsheets/factsheet_data_protection_en.pdf erişim tarihi: 17.02.2018.

³⁸ Google madde 29 çalışma grubuna yolladığı mektup.

³⁹ Google unutulma hakkı talep forumu, https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&visit_id=1-636280347815133760-985325213&rd=1 erişim tarihi: 17.02.2018.

Başvuran kişinin gerçek bir kişi olduğu ve başvuranın gerçekten veri öznesi olup olmadığının anlaşılması için kimliğin doğrulanması gerekmektedir. Bunun için başvuran kimliğini doğrulayacak bir belge eklemek zorundadır⁴⁰. Bunun için pasaport veya kimlik kartı kabul edilmektedir. Bu belge sadece kimliğin doğrulanması gerekmektedir ve başvuran dilerse kimlik numarası gibi kısımları gizleyebilmektedir. Fotoğrafın kaldırılmasıyla ilgili bir talep değilse kimlik ya da pasaportundaki fotoğrafı da gizleyebilmektedir⁴¹.

Başvuru için gerekli son adım ise kişinin veri öznesi olduğunu ya da veri öznesi adına hareket edebilmek için yetkilendirildiğini onayladığına dair bir kutucuğu işaretlemesi gerekmektedir. Son olarak imza ve tarih kısımları doldurularak başvuru tamamlanmaktadır. Google son bölümde bu formun doldurulması ile sağlanan kişisel verilerin yalnızca talebin değerlendirilmesi için kullanılacağını beyan etmektedir.

B. Unutulma Hakkı Talebinin Arama Motorları Tarafından Değerlendirilme Süreci

Google'a yapılan talebin değerlendirilmesinde, talepte bulunan kişinin özel hayatının gizliliği ile toplumun bilgi edinme hakkı ve söz konusu veriyi yayımlayan kişinin bilgiyi yayma hakkı arasında bir denge kurmaya çalışacaktır. Bunun için Google, bilgilerin güncelliğini, toplumun bu bilgiye ulaşmadaki menfaati gibi ölçütleri göz önüne alacaktır. Örneğin mali dolandırıcılık, görevi kötüye kullanma suçu, cezai hüküm içeren, kamu göreviyle ilgili ya da hükümet yetkilileriyle ilgili taleplerin reddedilme olasılığı vardır⁴².

Google kendisine gelen taleplerin hepsini vakıta bazında ayrı ayrı değerlendirmektedir. Söz konusu URL'de yer alan içerik ile veri öznesinin kendisine bildirdiği bilgiler birlikte değerlendirilmektedir. Google talebi değerlendirirken bazı özel ölçütler kullanmaktadır. İlk ölçütü, başvuru sahibinin kendisidir. Başvuranın kamuya mal olmuş kişi olup olmadığı önem taşımaktadır⁴³. Bu kişiye ait arama sonuçlarında çıkan bilgilere erişimde, toplumun menfaati ile veri öznesinin kişisel verilerinin korunması arasında denge kurulması gereklidir⁴⁴. Kamusal yaşamda rol oynayan veri öznelere unutulma hakkı taleplerinin kabul edilme olasılığı

⁴⁰ Google unutulma hakkı talep forumu, https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&visit_id=1-636280347815133760-985325213&rd=1 erişim tarihi: 17.02.2018.

⁴¹ Google unutulma hakkı talep forumu, https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&visit_id=1-636280347815133760-985325213&rd=1 erişim tarihi: 17.02.2018.

⁴² Google unutulma hakkı talep forumu, https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&visit_id=1-636280347815133760-985325213&rd=1 erişim tarihi: 17.02.2018.

⁴³ Google madde 29 çalışma grubuna yolladığı mektup, s. 4.

⁴⁴ Google Danışma Kurulu, The advisory council to Google on the right to be forgotten s. 7.

düşükken; kamusal yaşamda ayırt edilebilir rolü olmayan veri öznelerinin yapacağı başvuruların kabul edilme olasılığı daha yüksektir⁴⁵. Başvuran veri öznesinin çocuk olması ya da çocukluk dönemine ait bir veri için başvurusu durumunda, çocuğun yüksek yararı ilkesi göz önüne alınarak değerlendirme yapılmalıdır. Çocuklara ait verileri içeren başvuruların kabul edilme olasılığı yüksektir.

Unutulma hakkı talebini içeren bilginin mahiyeti bir diğer ölçüttür. Bilginin kapsamı özel hayata mı ilişkin yoksa toplum tarafından öğrenilmesinde kamusal yarar olan bir bilgi mi tartışılmalıdır. Özel hayatın kapsamına giren veriler unutulma hakkı talebinin kabul edilmesi olasılığını artıracaktır. Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Yönetmeliği'ne (The EU General Data Protection Regulations) ve 95/46/EC sayılı Direktif'e göre hassas kişisel veriler özel hayatın kapsamındadır. Bu veriler sağlık durumu, cinsel hayat, dini ve felsefi inancı kapsamaktadır. Ancak hassas veriler kamuya mal olmuş bir kişiye aitse ve toplumun bu kişinin hassas verilerini öğrenmekteki menfaati, kamuya mal olmuş kişinin hassas verilerinin korunmasından daha ağır basıyorsa unutulma hakkı talebi reddedilebilir⁴⁶. Veri öznesi hakkında yalan veya yanlış bilgilerin kaldırılması yönündeki taleplerin kabul edilme olasılığı yüksektir. Adli vakıalar özellikle hüküm kurulmuş olanlar bakımından unutulma hakkı talepleri için öncelikle ülkelerde adli sicil kayıtlarının tutulması hakkındaki düzenlemelerin incelenmesi gereklidir. Talebin içeriğinin yanında güncelliği ve toplumun suça yönelik ilgisi önemlidir⁴⁷. Ayrıca başvuruda bulunanın suçun mağduru ya da faili olması durumları farklı değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Kişisel veriyi yayımlayanın kim olduğu önemli bir ölçüttür. Kişisel veri güvenilir bir kaynaktan ya da resmi bir kurumun yayın organı tarafından mı yayımlanmış önem taşımaktadır. Bilginin kaynağı ve yayımlanma amacı başvurunun kabul edilmesinde etkilidir. Kişisel veri kapsamına giren bilgi bir gazetecilik faaliyeti sonucu ya da devlete ait bir yayın organı tarafından yayımlanmışsa talebin reddedilme olasılığı yüksektir. Veri eğer bizzat veri öznesi tarafından yayımlanmışsa da talebin reddedilme ihtimali artmaktadır zira veri öznesinin söz konusu veriyi kendisinin kaldırması mümkündür. Bir diğer ölçüt ise bu bilginin kamuya açık hale gelme şeklidir. Kişisel veriyi kişi kendisi mi yayımladı yoksa cezaî müeyyidenin sonucunda mı kamunun bilgisi olduğu hususu araştırılır⁴⁸.

Google talebin sonucunda arama sonuçlarından kısmen bağlantının kaldırılmasının onayı, reddi ya da daha fazla bilgi gönderilmesi talebi şeklinde üç farklı karar verebilmektedir. Google elindeki bilgilerin yeterli olduğuna ve başvuranın talebinde haklı olduğuna kanaat getirirse talebi onaylayacak ve bağlantıyı arama

⁴⁵ Google Danışma Kurulu, The advisory council to Google on the right to be forgotten s. 8.

⁴⁶ Google Danışma Kurulu, The advisory council to Google on the right to be forgotten s. 9.

⁴⁷ Google Danışma Kurulu, The advisory council to Google on the right to be forgotten s. 11.

⁴⁸ Google madde 29 çalışma grubuna yolladığı mektup s. 5.

sonuçlarından kaldıracaktır. Başvurayı haklı bulmaz ise talebi reddedecek ve ret nedenini de başvurana bildirecektir. Ayrıca başvurana ulusal veri koruma ajansına veya mahkemeye itiraz hakkı da hatırlatılacaktır. Elindeki bilgileri yeterli bulmaz ise ek bilgi talep edecektir. Zira çoğunlukla başvuranın kendisine ilettiği bilgiler doğrultusunda hareket etmek zorunda kalmaktadır. Bu bilgilerin çoğunluğu da başvuranın lehine olan bilgilerden oluşmaktadır. Söz konusu olay güncelliğini korumasına rağmen başvuru tarafından saklanılmakta ya da doğrulanmış adli bir vakıa olmasına rağmen bu inkâr edilebilmektedir.

C. Unutulma Hakkı Talebinin Kabulü ve Sonuçları

Unutulma hakkının kabulü halinde bağlantının kısmen kaldırılmasına karar verilir. Kaldırılan bağlantı, veri öznesinin adı veya adının farklı kombinasyonlarla aranması durumunda arama sonuçlarında görülmeyecektir. Google'dan unutulma hakkı kapsamında kaldırılması talep edilen bağlantı için veri öznesinin adını içeren şekilde arama yapıldığında bağlantı arama sonuçlarında görülmeyecektir. Ancak o bağlantıya ilişkin farklı bir anahtar kelime kullanıldığında bağlantıya ulaşmak mümkün olabilecektir. Google bunu şu şekilde açıklamıştır:

“John Smith”in Paris gezisiyle ilgili bir makaleyi kaldırma talebini onaylarsak, sonucu [john smith] ile ilgili sorgularda göstermesek de, örneğin [paris gezisi] gibi bir sorguda gösterebiliriz.”⁴⁹

Kararın uygulama alanı coğrafi kapsam bakımından Avrupa'yı kapsamakta, evrensel olarak uygulanmamaktadır⁵⁰. Örneğin X ülkesinde yaşayan kişinin başvurusu kabul edildiğinde, bu ülkeden yapılan arama sonuçlarında söz konusu bağlantı hiçbir şekilde görülemeyecektir. X ülkesinden Google'a ait hangi versiyon kullanılırsa kullanılsın (Google.com, Google.fr, Google.de) arama sonuçlarından kaldırılan bağlantıya erişilemeyecektir. Başka bir Avrupa ülkesinden ise X ülkesine ve diğer Avrupa ülkelerine ait versiyonlarından ulaşmak mümkün olmayacak ancak diğer ülkelerden Avrupa dışındaki versiyonlarından kaldırılan bağlantıya ulaşmak mümkün olabilecektir. Google bu konuyu şu şekilde açıklamaktadır:

URL'leri tüm Avrupa Google Arama alan adlarındaki (google.fr, google.de, google.es vb.) arama sonuçlarından kaldırırız. Kaldırma talebinde bulunan kişinin ülkesinden URL'ye erişimi kısıtlamak için coğrafi konum belirleme sinyallerini kullanırız.

Örneğin, İngiltere'den John Smith'in talebi üzerine bir URL'nin arama sonuçlarından kaldırıldığını varsayalım. İngiltere'deki kullanıcılar, google.com da dâhil olmak üzere herhangi bir Google Arama alan adı üzerinde [john smith]

⁴⁹ <https://www.google.com/transparencyreport/removals/europeprivacy/faq/?hl=tr> erişim tarihi: 18.02.2018.

⁵⁰ Google madde 29 çalışma grubuna yolladığı mektup, s. 3.

araması yaptıklarında, ilgili URL'yi görmeyeceklerdir. İngiltere dışındaki kullanıcılar, Avrupa dışındaki herhangi bir Google Arama alan adında [john smith] araması yaptıklarında söz konusu URL'yi arama sonuçlarında görebilirler.”⁵¹

Unutulma hakkı kapsamında kaldırılması kabul edilen bağlantıların, ülkelere özel Google sitelerinden kaldırılmasının yeterli olmadığı, ilgili içeriklerin bağlantılarının tüm Google sunucularından kaldırılması gerektiği haklı olarak dile getirilmektedir⁵². ABAD da bu uygulamanın yetersiz olduğunu ifade ederek unutulma hakkının Google.com’u kapsayacak şekilde AB üyesi ülkeler dışında da tüm dünyada uygulanması gerektiğini belirtmektedir⁵³. Gerçekten de ortalama beceriye sahip bir internet kullanıcısı, Google’a erişmek istediğinde kendi ülkesinin uzantısına yönlendirilse de Google.com’a ulaşması hiç de zor değildir.

Google’a yapılan başvuru kabul edilip bağlantı kısmen kaldırıldığında bu durum URL sahibi site yöneticisine haber verilecektir. URL’nin sahibi Web Yöneticisi Araçları vasıtasıyla haberdar edilecek ancak bu bilgi sadece kaldırılan URL’nin haber verilmesi şeklinde olacak unutulma hakkı talebiyle ilgili başka bir bilgi paylaşılmayacaktır⁵⁴.

İnternet sitesi yöneticilerinin yanında internet kullanıcıları da kısmen bağlantı kaldırılmasıyla ilişkilidir. Unutulma hakkının uygulandığı durumlarda Google, bu durumu arama sonuçlarının gösterildiği sayfanın en altında “Bazı sonuçlar Avrupa’daki veri koruma kanunu uyarınca kaldırılmış olabilir.” şeklinde belirtmektedir.

Google’ın bu işlemlerine rağmen bir verinin dijital hafızadan silinmesinin ne kadar zor olduğuna bir örnek olarak “Hidden From Google” sitesi verilebilir. Unutulma hakkı kapsamında yapılan ve Google tarafından kabul edilerek kaldırılan bağlantıların yer aldığı bu site unutulmanın ne kadar zor olduğunu göstermektedir⁵⁵.

IV. Unutulma Hakkına İlişkin Yargı Kararları

A. Mario Costeja Gonzalez v. Google Spain SI, Google Inc. -Avrupa Adalet Divanı Kararı

Unutulma hakkının uygulanması pek çok ülkede bu kararın neticesinde başlamıştır. Avrupa Birliği içerisinde en üst mahkeme olan Avrupa Birliği Adalet Divanı, AB hukukunun uygulanması ve yeknesaklaşması hususunda görevlidir.

⁵¹ <https://www.google.com/transparencyreport/removals/europeprivacy/faq?hl=tr> erişim tarihi: 18.02.2018

⁵² <http://www.reuters.com/article/us-google-eu-privacy-iduskcn0ja1hu20141126> erişim tarihi: 19.02.2018

⁵³ <http://webrazzi.com/2014/11/27/ab-unutulma-hakki-google/> erişim tarihi: 19.02.2018

⁵⁴ Yavuz, s. 124.

⁵⁵ <http://www.bbc.com/news/technology-28311217> erişim tarihi: 20.02.2018.

Söz konusu dava⁵⁶ Mr Costeja González adlı avukatın adını girdiğinde, “La Vanguardia” isimli gazeteye ait bağlantı linkinde sosyal güvenlik borçlarını ödeyemediğinden dolayı evinin açık artırma aracılığıyla satıldığı haberinin yer almasına ilişkindir. Gonzalez, gazeteden ilgili bağlantıların kaldırılmasını veya gizlenmesini talep etmiştir. Haberde yer alan olayın yıllar öncesine ait olduğu ve artık erişilebilmesinin gereksiz olduğunu savunmuştur. Mr. Gonzalez, Google İspanya’yı, Google INC. ve La Vanguardia gazetesini İspanyol Veri Koruma Ajansına şikâyet eder. Ajans, La Vanguardia ile ilgili başvuruyu, gazetenin haberi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının isteği doğrultusunda yayımlandığı gerekçesiyle reddederken Google’a karşı yapılan başvuruları arama motorlarının veri işlemeyen dolaylı sorumlulukları olduğu için kabul etmiştir. Arama motorlarının bilgiye ulaşmadaki rolü vurgulanmış, kişilerin verilerinin üçüncü kişiler tarafından bilinmesini istememe hakları olduğundan dolayı ilgili bağlantıların yer aldığı internet sitelerinden içerikler kaldırılmasa ve silinmese dahi arama motorlarının sorumlu olabileceğini söylemiştir. Avrupa Birliğinin 95/46/EC Sayılı Bireylerin Kişisel Verilerinin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifin 2. maddesine göre kişisel verilerin işlenmesinin amacına ve aracına karar veren otoriteler veri sorumlusu olarak kabul edilir⁵⁷. Arama motorlarının hem içeriği hem de amacı göz önüne alındığında verilerin yayılmasında oynadığı rol ile veri sorumlusu olarak kabul edilmektedir⁵⁸.

İspanyol Veri Koruma Ajansının Google hakkında bağlantıları kaldırma kararı vermesine karşın gazeteye ilişkin bir karar vermemesi üzerine, Google yetkilileri kararı temyiz etmiş ve olay İspanyol Yüksek Mahkemesinin önüne gelmiştir. Mahkeme ise görüş bildirmesi için olayı ABAD’a taşımıştır.

ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihinde verdiği kararını 95/46/EC sayılı Bireylerin Kişisel Verilerinin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktif’e dayandırmıştır. Her ne kadar Google unutulma hakkının uygulanması halinde kamunun bilgi edinme hakkının elinden alınacağını savunmuşsa da Divan, bireyin özel hayatının gizliliğinin korunmasının, toplumun bilgi edinme hakkından ve arama motorunun ekonomik çıkarlarından daha üstün bir nitelikte olduğuna karar vermiştir. İstisna olarak ancak kamunun bilgiyi öğrenmede üstün bir yararı varsa uygulanmayacağını belirterek somut olayda böyle bir durumun olmadığını vurgulamıştır.

Kararda kişisel bir verinin üçüncü kişiler tarafından yasal olarak işlenmiş olsa dahi sonradan “geçersiz, eksik, tamamen ilgisiz veya sonradan ilgisiz hale

⁵⁶ http://curia.europa.eu/juris/document/document_print.jsf?doclang=EN&docid=152065 erişim tarihi: 25.02.2018.

⁵⁷ Kaya Mehmet Bedii, Avrupa Birliği Adalet Divanı’nın 13 Mayıs 2014 Tarihli Google Unutulma Hakkı Kararı, **Küresel Bakış**, Yıl: 5, Sayı: 17, 2015, ss. 23-27, s. 24.

⁵⁸ Yavuz, s. 73.

gelmiş” ise işleme amacının aşıldığı, arama motorları tarafından bu içeriklerin de arama sonuçlarından kaldırılması gerektiği belirtilmiştir.

Mahkeme, unutulma hakkı konusundaki istisnaları ise, “ilgili verinin kamu hayatında oynadığı önemli rol” ve “halkın ilgili veriye yönelik yoğun ilgisi” şeklinde ortaya koyarak, “üstün bir kamu yararı” gibi özel sebepler olabileceğine karar vermiştir⁵⁹.

B. Unutulma Hakkı ile İlgili Yargıtay Kararları

1. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 17.6.2015 Tarihli, E. 2014/4-56 ve K. 2015/1679 Sayılı Kararı

Dava esasen kişilik haklarına aykırılık sebebiyle tazminat istemine ilişkin olarak Asliye Hukuk Mahkemesinde açılmış bir davadır. Davacı daha önce karara bağlanmış bir cinsel saldırı suçunun mağduru. Mağdur hem hazırlık aşamasında hem de yargılama esnasında olayın gerçekleşme şeklini tüm ayrıntılarıyla anlatmıştır. İfadeler tutanağa ve mahkeme zaptına, isimler sansürlenmeden geçirilmiştir. Yargılama sonucunda sanık ceza almış bu kararı temyiz etmişse de karar onanmıştır.

Söz konusu mahkeme kararı, “*Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*” adlı bir hukuk kitabında mağdurun adı sansürlenmeden yer almıştır. Bu durumun kişilik haklarını ihlal ettiği gerekçesiyle, suçun mağduru manevi tazminat davası açmıştır. Davalı taraf kitabın bilimsel değer taşıyan bir eser olduğunu sadece hukuk bilimiyle ilgilenen kişilerin ilgilendiği ve geniş kitlelere hitap eden bir yayın olmadığı şeklinde bir savunmayla davanın reddini talep etmiştir. İlk derece mahkemesi olayın hassasiyet gerektirmesi, mağdurun adının açıkça yazıyor olmasının esere bir katkı sağlamaması ve kitabın yurt genelinde dağıtılan bir kitap olmasından dolayı davayı kısmen kabul etmiştir. Karar temyiz edilmiş ve Yargıtay kitabın bilimsel bir eser olduğu, Yargıtay kararlarının kamuya açık olarak yayımlandığı ve bu sebeple davalıya bir sorumluluk yüklenemeyeceği, çatışan yararlar dengesinin davacı aleyhine bozulmadığı gerekçeleriyle davanın tümünden reddedilmesi gerektiğine karar vermiştir. İlk derece mahkemesinin direnmesi üzerine karar Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun (YHGK) önüne gelmiştir.

YHGK sorunun temelinde unutulma hakkı ve bunun sonucu olan kişisel verilerin ve kişilik hakkının korunması ile bilim ve sanat hürriyetinin birbiri karşısında sınırlarının belirlenmesi olduğunu belirtmiştir. “*Unutulma hakkının temelinde bireyin kişisel verileri üzerinde serbestçe tasarruf edebilmesini, geçmişin engelini takılmaksızın geleceğe yönelik plan yapabilmesini, kişisel verilerin kişi*

⁵⁹ Akgül Aydın, Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: “Unutulma Hakkı” ve AB Adalet Divanı'nın “Google Kararı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Ocak-Şubat 2015, Sayı 116, ss. 1603-1636, s. 1628.

aleyhine kullanılmasının engellenmesini sağlamak”⁶⁰ olduğundan bahsetmiştir. “Unutulma hakkı; üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların bir süre sonra unutulmasını, başkalarının bilmesini istemediği kişisel verilerin silinmesini ve yayılmasının önlenmesini isteme hakkı olarak ifade edilebilir.”⁶¹ şeklinde tanımlamıştır.

Kişinin adının mahkeme kararında geçiyor dahi olsa izinsiz olarak kullanılmasının, kişisel verinin izinsiz olarak kullanılması anlamına geldiği belirtilmiştir. Mahkemenin kişisel verilerin korunmasıyla ilgili yaptığı yorum ve kişilik hakkının korunması konusundaki hassasiyeti oldukça yerinde olsa da unutulma hakkını mahiyeti bakımından farklı bir yorum yapmıştır. Nitekim YHGK kendisi bunu: “Unutulma hakkı tanımlarına bakıldığında her ne kadar dijital veriler için düzenlenmiş ise de, bu hakkın özellikleri ve bu hakkın insan haklarıyla arasındaki ilişkisi dikkate alındığında; yalnızca dijital ortamdaki kişisel veriler için değil, kamunun kolayca ulaşabileceği yerde tutulan kişisel verilere yönelik olarak da kabul edilmesi gerektiği” şeklinde ifade etmektedir.

Kanaatimizce Yargıtay HGK yorumu unutulma hakkının kapsamını genişleten, özel hayatın gizliliğinin korunmasını kuvvetlendiren, kişinin gelişme hakkını koruyan bir yorumdur. Ancak unutulma hakkının ilgilendiği temel nokta internette yer alan kişisel verilere ilişkindir. Unutulma hakkının Türk hukuku açısından uygulanması noktasında genişletici bir yorum yapılacaksa da bunun yine internette yer alan veriler üzerinden yapılması gereklidir. Bunun yanında Türk hukukunda kanuni bir temeli olmayan kavramın kararın esasını oluşturması eleştiriye açık bir konudur⁶².

Nihayetinde YHGK, özel hayatın gizliliğinin ihlali ve unutulma hakkının bir gerekliliği olarak olayda manevi tazminatı gerektiren şartların kabul edildiğine karar vermiştir.

2. Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 05.06.2017 Tarihli, E. 2016/15510 ve K. 2017/5325 Sayılı Kararı

İki farklı gazetenin internet sitesinin haber arşivinde, “*Manken olmak için geldiler; fuhuş batağına düştüler*”, “*Uluslararası fuhuş davasında 3 tahliye*”, “*İnsan ticareti operasyonunda 8 kişi tutuklandı*” başlıklarıyla yayımlanan haberlere erişimin engellenmesi, ilgililerin vekilleri tarafından talep edilmiş ancak bu talep mahkeme tarafından reddedilmiştir. İzmir 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin 22.04.2016 tarihli ve 2016/1359 değişik iş sayılı kararına karşı yapılan itirazın reddine ilişkin İzmir 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 03.05.2016 tarihli ve 2016/1365 değişik iş sayılı kararı aleyhine, Adalet Bakanlığı tarafından kanun yararına bozma isteminde bulunulmuştur.

⁶⁰ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 17.6.2015 tarihli, E. 2014/4-56, K. 2015/1679 sayılı kararı.

⁶¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 17.6.2015 tarihli, E. 2014/4-56, K. 2015/1679 sayılı.

⁶² Elmalcı Hasan, Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65 (4), 2016, ss. 1603-1636, s. 1629.

Haber içeriklerinde yer alan olaylar nedeniyle, İzmir 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanan ilgililer hakkında beraat kararı verilmiştir⁶³. İlgililer hakkında verilen beraat kararı Yargıtay tarafından onanarak kesinleşmiştir⁶⁴. Söz konusu haber içeriklerinin ilgililerin şeref ve haysiyetini ihlal edici ve kişilik haklarını zedeler mahiyette olduğu ve bu nedenle haberlerin içeriğinin engellenmesine yönelik taleplerin reddine yapılan itirazın kabulü yerine, yazılı şekilde reddine karar verilmesinde isabet görülmemiştir. Bu gerekçeyle kanun yararına bozulması isteminde bulunulmuştur.

Yargıtay 19. Ceza Dairesi, ilgili hukuk ve emsal kararları göz önünde bulundurarak, somut olayı değerlendirmiştir. Kararda ilgili haber içeriklerinin, ilk yayımlandıkları tarihte herhangi bir yorum ve eleştiri yapılmadan, ifade ve basın özgürlüğü kapsamında gazetelerin haber sitelerinde yer aldığı ancak ilgililerin kendilerine isnat edilen suçtan beraat ettiklerini ve aradan geçen dokuz yılda haberin güncellik değerini yitirdiği ve "gerçeklik ve doğruluk" ölçütünü karşılama-sının artık bir önemi kalmadığı belirtilmiştir⁶⁵.

İlgili haber içeriklerinin toplum tarafından öğrenilmesinde kamusal yarar içeren bilgiler olmadığı: *"Kamu yararı için gelecekte hatırlanması veya istatistiki açıdan değerlendirilmeye alınması gibi işlevi de taşımadığı, dolayısıyla haberin yayında kalmasının, toplumun ilerlemesi, gelişmesi için bir katkı sağlamayacağı gibi, kamu yararına toplum hafızasında yer etmesi gibi bir etkisi de olmadığı"* şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca ilgililerin, toplumu temsil eden ve topluma hizmet etme gayesi olan siyasiler ya da sanatçılar olmadığı, bu yüzden geçmişlerine dair bilgilerin toplum tarafından bilinmesinin gerekli olmadığı gerekçisiyle, kararın bozulmasına ve kararı veren mahkemece, gerekli inceleme ve araştırma sonucunda yeniden bir karar verilmesine karar verilmiştir.

C. Unutulma Hakkına İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararları

1. Anayasa Mahkemesi'nin 3/3/2016 Tarihli ve 2013/5653 Numaralı Kararı

Bir gazetenin internet sitesinin haber arşivinde, başvuruçunun uyuşturucu madde kullandığıyla ilgili yapılan bir kovuşturma sonucunda adli para cezasına hükmedilmesine ilişkin içeriğin yayından kaldırılması talebinin reddi üzerine dava açılmıştır.

Başvuruçunun N.B.B haberin kaldırılmasıyla ilgili gazeteye ihtarname göndermiş, şeref ve haysiyetini zedelediğini, özel hayatına ilişkin mahremiyetini ortadan kaldırdığını, topluma mal olmuş ünlü bir kişi olmamasına rağmen başta aile yaşamı olmak üzere iş ve sosyal hayatının olumsuz etkilediğini ileri sürmüştür. Talebi gazete tarafından reddedilince, davayı kapatılan İstanbul 36. Sulh Ceza

⁶³ İzmir 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 25.01.2012 Tarihli, E. 2007/141 ve K. 2012/9 Sayılı Kararı.

⁶⁴ Yargıtay 18. Ceza Dairesi, 13.04.2015 Tarihli, E. 2015/18 ve K. 2015/141 Sayılı Kararı.

⁶⁵ Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 05.06.2017 Tarihli, E. 2016/15510 ve K. 2017/5325 Sayılı Kararı.

Mahkemesinin önüne taşımıştır. Mahkeme kararında olayın kamuoyuna yansıyan bir haber niteliğinde olduğundan ve basın görevinin kamuoyunu bilgilendirmek, toplumsal ilgi taşıyan, gerçek ve güncel haberlere ilişkin bilgi vermek olduğunu belirtmiştir. Ancak söz konusu haberin güncelliğini yitirdiği, haber değeri bulunmadığı, gündemde kalmasında kamu yararı bulunmadığı ve bu haliyle davacının özel hayatının gizliliğinin ve kişilik haklarının ihlal edildiğini ve yazının içeriğinin yayından çıkarılması gerektiğine karar vermiştir⁶⁶.

Karara, İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesine başvurularak itiraz edilmiştir. Mahkeme itirazı yerinde bulmuş ve söz konusu içeriğin davacının şeref ve haysiyetini ihlal edici bir içeriği olmadığı, arşiv niteliğindeki haberin yayın tarihindeki gerçek olguya dayandığı, daha sonra yanlış çıkma ihtimali olan olgu olsa dahi gazetecinin bundan sorumlu olmadığı ve kişilik haklarına saldırı niteliğinde cümleler kurulmadığı şeklinde gerekçelendirilmiştir⁶⁷.

Başvurucu bu karar üzerine 22/07/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Kararda öncelikle hukukumuzda internette yer alan içeriklerin çıkarılmasına ilişkin gidilebilecek yollar belirtilmiştir. 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesinde yer alan, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ya da tüzel kişilerin içerik sağlayıcısına buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına veya doğrudan sulh ceza hâkimliğine başvurularak erişimin engellenmesinin istenebileceğini belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi, başvuruyu kabul edilebilirlik yönünden uygun bulduktan sonra esas yönünden incelemeye geçmiştir. Öncelikle AİHS ve Anayasa'da yer alan genel ilkeler ışığında bir değerlendirme yapmıştır. Kişinin şeref ve haysiyetinin korunması açısından Anayasanın 17. maddesinde yer alan "*Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.*" ifadesi belirtilerek, kişinin maddî ve manevî varlığının korunması vurgulanmış daha sonra AİHS'in 8. maddesinde yer alan özel hayatın gizliliği ile bağlantısı üzerinde durulmuştur. İnternet ortamında yer alan haberlerin, kişisel verilerin işlenmesi yoluyla oluşturulduğu, bu verilerin korunmasında Anayasa'nın 20. maddesi gereğince sadece kamu otoritelerinin değil aynı zamanda diğer gerçek ve tüzel kişileri de bağladığı vurgulanmıştır.

Kişisel verilerin ancak kanunla veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği fakat ifade ve basın özgürlüğü kapsamında yapılan haberlerin bu sınırların istisnası olarak kabul edilebileceğini belirten AYM, bireye ait geçmişte yapılmış ve doğruluğu hakkında itiraz edilmeyen bir haberin erişiminin engellenmesini, hatırlanmamak istemi kapsamında ele alınması gerektiğini belirtmiştir.

⁶⁶ İstanbul 36. Sulh Ceza Mahkemesi, 22.04.2013 tarihli, 2013/314 numaralı değişik iş kararı.

⁶⁷ İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, 28.05.2016 tarihli, 2013/235 numaralı değişik iş kararı.

Teknolojinin gelişmesi günümüzde basit bir internet araştırması, bireylerin geçmişte yaptıkları ve hatırlamak ve/veya hatırlanmasını istemedikleri hatalarını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla internet sayesinde arşivde kalmış ve sadece araştırmacılar ya da özel meraklı olanların arayıp bulabileceği haberler kolaylıkla tespit edilebilir hale gelmiştir⁶⁸. Bu durum kişinin unutmak istediği olayların sürekli karşısına çıkma ihtimalini kuvvetlendirmiştir. Bu gelişmeler ifade ve basın özgürlüğü ile şeref ve haysiyetin korunması hakları arasındaki dengeyi bozmuştur⁶⁹.

AYM, ABAD'ın Mario Costeja Gonzalez v. Google Spain SI, Google Inc. kararına atıf yaptıktan sonra unutulma hakkının 1982 Anayasası'nda açıkça belirtilmiş olmamasına rağmen, Anayasanın 5. maddesinde yer alan devletin maddi ve manevi varlığın korunması ve gelişmesi için alması gereken önlemler ve pozitif yükümlülükler ile 17. ve 20. maddelerinin doğal bir sonucu olarak unutulma hakkının tanınmasının gerekliliğinin altını çizmiştir. Kişilerin manevi varlıklarını geliştirmelerine imkân vermek açısından unutulma hakkının tanınmasında devletin pozitif bir yükümlülüğü olduğunu ancak bu hakkın sınırsız tanınamayacağı belirtilmiştir. Unutulma hakkı kapsamında bir yayının internetten çıkarılması için içeriğin güncelliğini yitirmiş olup olmadığı, tarihsel bir veri olarak kabul edilmeme, kamu yararına katkısı, habere konu kişinin siyasetçi ya da ünlü bir kişi olup olmadığı, haber veya makalenin konusu olup olmadığı, haberin olgusal gerçekleri yansıtır yansıtmadığı ve halkın habere olan ilgisinin incelenmesi gerekecektir⁷⁰.

5651 sayılı Kanun'un 9. maddesindeki değişikliğe göre, ilgili içeriğin internetten tamamen kaldırılamayacağı ancak içeriğe erişimin engellenebileceği ve zorunlu olmadıkça içeriğin tamamının erişiminin engellenemeyeceği düzenlenmiştir. İçeriğin tamamen silinmemesine rağmen ona ulaşmayı kısıtlayan yolların varlığı ve bunların kullanılması haberleşme özgürlüğü açısından daha olumlu olacaktır.

Basın hürriyetinin korunması açısından Anayasa'nın 28. maddesine atıf yapılmış ve basın kapsamında esasen basılı kitle iletişim araçlarının yer aldığı ancak internet haberciliğinin basının temel işlevi olan gözetleme görevini yerine getirmesini sağladığı sürece bu kapsamda korunabileceği vurgulanmıştır. İnternette yer alan haber arşivlerinin de halkın erişimine açık ve kolay ulaşılabilen kaynaklar olması nedeniyle ve özellikle araştırma, eğitim, tarih açısından kaynak sunduğu için arşivlerinde korunması gerekli bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi unutulma hakkını, internetin yaygınlaşması ve sağladığı imkânlar nedeniyle ifade ve basın özgürlükleri ile kişinin manevi varlığının geliştirilmesi hakkı arasında gerekli hassas dengeyi kurulması gerektiğini ifade

⁶⁸ Anayasa Mahkemesi'nin 3/3/2016 Tarihli ve 2013/5653 Numaralı Kararı, para. 42.

⁶⁹ Anayasa Mahkemesi'nin 3/3/2016 Tarihli ve 2013/5653 Numaralı Kararı, para. 46.

⁷⁰ Anayasa Mahkemesi'nin 03.03.2016 Tarihli ve 2013/5653 Numaralı Kararı, para. 50.

etmiştir. İfade ve basın özgürlüğünün özüne dokunmadan ve fakat kişinin çıkarlarını korumanın gerekli olduğunu vurgulamıştır.

Somut olayda başvuru on dört yıl önce uyuşturucu kullanırken yakalanmış bundan dolayı ceza almıştır. Anayasa Mahkemesine göre bu olayın toplumsal açıdan geleceğe ışık tutacak bir haber niteliği yoktur ve güncelliğini yitirmiştir. Başvuran kişi siyasi ya da medyatik bir kişi olmadığı için haber arşivde kalmasında kamunun bir yararı yoktur. Bu bakımdan Anayasa Mahkemesi kamuya açık belgelerde başvuranın kimliğinin gizli tutulması talebini kabul etmiştir. Başvuranın şeref ve itibarının korunmasının gerektiğini ve Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiğini kabul etmiştir.

2. Anayasa Mahkemesi'nin 4/10/2017 Tarihli ve 2014/1808 Numaralı Kararı

Ulusal ölçekte yayımlanan Milliyet ve Radikal gazetelerinin internet arşivi sayfalarında 25/5/2009 tarihinde, eski Esenyurt Belediye Başkanı hakkında yürütülen ceza yargılamasına yönelik haberler yer almıştır. Haberin içeriğinde belediye başkanının ve aile fertlerinin aynı davada yargılandığı ve başkanın kardeşinin suç örgütüne üye olma suçunda ceza aldığı ifadeleri yer almaktadır⁷¹.

Başvuru haber içeriğinde yer alan davanın, Yargıtay 5. Ceza Dairesi tarafından bozulduğunu, bozma üzerine yapılan yargılama sonucunda hakkında açılan davanın ortadan kaldırılmasına karar verildiğini, herhangi bir suçtan hakkında mahkûmiyet hükmü bulunmadığını bu yüzden haberlere erişimin engellenmesini talep etmiştir⁷².

Büyükçekmece 3. Sulh Ceza Mahkemesi 18.11.2013 tarihli kararları ile erişimin engellenmesi taleplerinin reddine karar vermiştir. Gerekçe olarak ise haberin güncelliğini koruduğunu ve basın hürriyetinin ihlal edileceğini belirtmiştir. Başvurucunun anılan kararlara itirazı Büyükçekmece 6. Asliye Ceza Mahkemesinin 18.11.2013 ve 26.12.2013 tarihli kararları ile reddedilmiştir. Bunun üzerine başvuru Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvurucunun iddialarına karşılık, Bakanlık görüşünde şeref ve itibarın korunması ile ifade ve basın özgürlüğü arasında bir denge kurulması gerektiğini belirterek haberin yapıldığı tarihte söz konusu mahkeme kararının bir gerçeklik olduğunu ancak aradan geçen zaman dikkate alınarak çatışan haklar açısından yeniden bir değerlendirme yapılabileceğini bildirmiştir⁷³.

AYM kişinin şeref ve haysiyetinin manevi varlık kapsamında ele alınması gerektiğini, devletin kişilerin manevi varlığına müdahale etmemek gibi negatif yükümlülüğü olduğunu ve bunun yanında kişinin manevi varlığına karşı üçüncü kişilerin saldırılarının önlenmesine yönelik pozitif yükümlülüğünün olduğunu ifade etmiştir⁷⁴.

⁷¹ Anayasa Mahkemesi'nin 4/10/2017 Tarihli ve 2014/1808 Numaralı Kararı, para. 10.

⁷² Anayasa Mahkemesi'nin 4/10/2017 Tarihli ve 2014/1808 Numaralı Kararı, para. 11-12.

⁷³ Anayasa Mahkemesi'nin 4/10/2017 Tarihli ve 2014/1808 Numaralı Kararı, para. 18.

⁷⁴ Anayasa Mahkemesi'nin 04.10.2017 Tarihli ve 2014/1808 Numaralı Kararı, para. 22.

AYM somut olayda gazetelerin amacının kamuoyuna bilgi vermek olduğunu belirtmiştir. Başvurucunun, haberlerin içeriğinin gerçeğe aykırı olduğunu iddia etmediği ancak haber içeriğinde verilen mahkeme kararının ilk derece mahkemesi tarafından verilen karar olduğu ve bu kararın Yargıtay tarafından bozulduğu ve bozma kararına uyarak yargılama yapan ilk derece mahkemesinde dava görülürken zamanaşımı nedeniyle davanın ortadan kalktığının tespit edildiğini ifade etmiştir. Haber içeriklerinin, kesinleşmemiş dahi olsa bir mahkeme kararına dayandığını, “gerçeklik, güncellik, kamu yararı ve toplumsal ilgi, konu ile ifade arasında düşünsel bağ kuralları çerçevesinde kullanılması” kuralına aykırı olmadığı ve bu nedenle basın özgürlüğü sınırları içerisinde yer aldığı gerekçesiyle başvurucunun haberlere erişimin engellenmesi talebini reddetmiştir. Başvurucu, söz konusu davanın zamanaşımına uğramasından sonra 1 yıl 5 ay geçmesiyle bireysel başvuruda bulunmuştur. Bu sürenin çok kısa olduğu ve haber içeriğinin hala güncelliğini koruduğu, kamuoyunun ilgisini yitirdiğinin düşünülmemeyeceğini ifade eden AYM, unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmeyi zorunlu kıla- cak şartların oluşmadığını belirtmiştir.

AYM, unutulma hakkı kapsamında vermiş olduğu ikinci kararında daha önce vermiş olduğu N.B.B kararına atıfta bulunmuş, unutulma hakkı taleplerinin yerine getirilmesi için hakkın temas ettiği ifade özgürlüğü, basın hürriyeti gibi haklarla çatışmasının incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Özellikle haber içeriklerinin güncel olması ve kamuoyunu ilgilendiren konularda kamuoyunun güncel ilgisinin devam edip etmediğinin araştırılması gerektiğini vurgulamıştır.

Somut olayda başvurucu hakkında kesinleşmemiş de olsa bir mahkûmiyet kararı vardır. Kaldı ki Yargıtay tarafından bozma kararı verildikten sonra yargılama devam ederken zamanaşımına uğramıştır. Her ne kadar ceza davasında dava zamanaşımından dolayı düşme kararı verilse de bu karar beraat ya da ceza verilmesine yer olmadığı kararıyla aynı sonuçları doğurmayacaktır. Üstelik haber içeriği siyasi bir kişi olan belediye başkanına ve onun ailesine yöneliktir. Bu durumda habere kamuoyunun ilgisi daha fazla olacaktır. Bu bakımdan AYM'nin unutulma hakkı ile basın özgürlüğü arasında seçimini basın özgürlüğünden yana yapması yerinde olmuştur.

Sonuç

Unutulma hakkı henüz içeriği yeni belirlenen bir hak olmakla birlikte taşıdığı önem ve kamuoyunun unutulmaya olan ilgisiyle, öncelikle arama motorlarına ardından ise yargının önüne pek çok başvuruya konu olacak şekilde çıkmaktadır. Hakkın içeriğinin kesin sınırlarının henüz çizilmemiş olması farklı uygulamalara yol açmaktadır.

Unutulma hakkının esas ilgilendiği alan internet ortamındaki kişisel veriler olmasına rağmen basılı eserlerde yer alan ve unutulma hakkının koruma alanıyla

örtüşen olaylar, unutulma hakkı çerçevesinde değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu yaklaşım temel hak ve özgürlükler açısından olumlu olsa da unutulma hakkının sınırlarının çizilmesi açısından yerinde bir yaklaşım değildir. Kaldı ki bir hakkın sağladığı koruma mekanizmasının somut olarak gerçekleştirilebilir olması gereklidir. Basılı eserlerin kamuoyuna ulaşım yolu, internet ortamından farklıdır. Kitleye ulaşmış, kişilerin kendi arşivlerinde yerini almış basılı eserler açısından unutulma hakkının uygulanması zor olmakla birlikte pek çok kısıtlayıcı yaklaşımı beraberinde getirecektir.

Unutulma hakkının internette yer alan içeriklerin tamamen yok edilmesi anlamına gelip gelmediği bir başka soru işaretidir. İçeriğin tamamen silinmesi, haberleşme ve ifade özgürlükleri açısından kısıtlayıcı bir noktaya evrilme tehlikesini beraberinde taşımaktadır. Bu açıdan unutulma hakkının kullanılmasıyla içeriğe ait bağlantının arama motorlarının arama sonuçlarında gizlenmesi veya başka bir yolla içeriğe erişimin engellenmesi yolları seçilmektedir.

Unutulma hakkı Avrupa Birliği üyesi ülkelerde, başta Google arama motoruna yapılacak bir talep ile uygulanmakta, talebin kabul edilmemesi halinde ulusal veri koruma ajansları ve nihayet mahkemelere başvuru yoluyla kullanılmaktadır. Google arama motoru şu an sadece Avrupa Birliği sınırlarında yaşayan kişiler açısından unutulma hakkı taleplerini değerlendirmektedir. Ancak çeşitli ülkelerde mahkeme önüne unutulma hakkına dayanarak açılan davaların yaygınlaşmasıyla Google'ın uygulama alanını genişleteceği gözlemlenmektedir.

Türkiye'de unutulma hakkının uygulanması açısından arama motorlarının sağladığı bir kolaylık henüz olmamakla birlikte 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da yer alan düzenlemeler unutulma hakkına ulusal mevzuatta yasal temel teşkil etmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin yakın tarihteki unutulma hakkı bağlamında verdiği kararlar, hakkın ülkemizde de tanınmaya başlaması açısından ümit vericidir.

Kaynakça

- Akgül, Aydın, **Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul, 2016.
- Akgül, Aydın, Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: “Unutulma Hakkı” ve AB Adalet Divanı’nın “Google Kararı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Ocak-Şubat 2015, Sayı 116.
- Borgesius, Frederik J. Zuiderveen, Google Spain v. González: Did the Court Forget About Freedom of Expression?, **European Journal of Risk Regulation**, 2014.
- Dinç, Engin, **Kişisel Verilerin Korunmasında Uluslararası Düzenlemeler ve Türkiye’nin Durumu**, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Diyarbakır, 2006.
- Douwe Korff, **EC Study on the Protection of the Rights and Interests of Legal Persons with Regard to the Processing of the Personal Data Relating to Such Persons**, Commission of the European Communities (Study Contract ETD/97/B5-9500/78).
- Dönmezer, Sulhi, **Basın ve Hukuku**, 4. Bası, 1976, İstanbul.
- Elmalıca Hasan, Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 65 (4), 2016
- Gölcüklü, Feyyaz, **Haberleşme Hukuku**, 1970, Ankara.
- Gülener, Serdar, Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak “Unutulma Hakkı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 102, 2012.
- Hoboken, Joris van, **The Proposed Right to be Forgotten Seen from the Perspective of Our Right to Remember Freedom of Expression Safeguards in a Converging Information Environment**, European Commission, 2013, Amsterdam.
- İçel, Kayıhan, Ünver Yener, **Kitle İletişim Hukuku**, 9. Bası, 2012, İstanbul.
- Kang, Jerry, “Information Privacy in Cyberspace Transactions”, **Stanford Law Review**, C. 50, 1998.
- Kaya, Mehmet Bedii, Avrupa Birliği Adalet Divanı’nın 13 Mayıs 2014 Tarihli Google Unutulma Hakkı Kararı, **Küresel Bakış**, Yıl: 5, Sayı: 17, 2015.
- Korenhof Paulan, Ausloos Jef, Szekely Ivan, Ambrose Meg, Sartor Giovanni, Leenes Ronald, **Timing the Right to Be Forgotten: A Study into “Time” as a Factor in Deciding About Retention or Erasure of Data**, Reforming European Data Protection Law, Volume 20 of the series Law, Governance and Technology.
- Mayer-Schönberger Viktor, **Delete: The Virtue of Forgetting in the Digital Age**, Oxfordshire, 2009.
- Moore, B, **Privacy: Studies in Social and Cultural History**, New York, 1984, s. 276.
- Murillo, Martha Garcia, **The Right to Be Forgotten: Its Weaknesses and Alternatives**, 2014.
- Oğuzman, Kemal, Özer Seliçi, Saibe Oktay, **Kişiler Hukuku**, İstanbul, 2009.
- Trager, Robert-Dickerson, Donna L., **21. Yüzyılda İfade Hürriyeti**, Ankara, 2003, s. 16.
- Walden I. N.- Sawage R. N., “Data Protection and Privacy Laws: Should Organisations be Protected?”, **International and Comparative Law Quarterly**, C. 37, S. 22, 1988.

Yavuz, Can, **İnternet'teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı**, Ankara, 2016.

Mahkeme Kararları

- Anayasa Mahkemesi'nin 04.10.2017 Tarihli ve 2014/1808 Numaralı Kararı.
Anayasa Mahkemesi 03.03.2016 Tarihli ve 2013/5653 Başvuru Numaralı Kararı.
Avrupa Birliği Adalet Divanı, 13.05.2014 Tarihli, C-131/12 Başvuru Numaralı Kararı.
İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, 28.05.2016 Tarihli, 2013/235 Numaralı Değişik İş Kararı.
İstanbul 36. Sulh Ceza Mahkemesi, 22.02.2013 Tarihli, 2013/314 Numaralı Değişik İş Kararı.
İzmir 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 25.01.2012 Tarihli, E. 2007/141 ve K. 2012/9 Sayılı Kararı.
Skalka / Polonya davası, Karar No: 3692, Başvuru No: 43425/98, K.T: 27.05.2003.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 17.6.2015 Tarihli, E. 2014/4-56, K. 2015/1679 Numaralı Kararı.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 17.6.2015 Tarihli, E. 2014/4-56, K. 2015/1679 Numaralı Kararı.
Yargıtay 18. Ceza Dairesi, 13.04.2015 Tarihli, E. 2015/18 ve K. 2015/141 Sayılı Kararı.
Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 05.06.2017 Tarihli, E. 2016/15510 ve K. 2017/5325 Sayılı Kararı.

İnternet Kaynakları

- http://curia.europa.eu/juris/document/document_print.jsf?doclang=EN&docid=152065 erişim tarihi: 25.02.17.
http://ec.europa.eu/justice/data-protection/files/factsheets/factsheet_data_protection_en.pdf erişim tarihi: 25.02.2017.
http://voices.washingtonpost.com/securityfix/2008/12/court_rules_against_teacher_in.html, erişim tarihi: 10.02.2017.
<http://www.bilisimhukuk.com/2014/02/unutulma-hakki-the-right-to-be-forgotten/> erişim tarihi: 20.02.17.
<http://www.cnn.com/2016/02/05/how-using-social-media-can-get-you-fired.html> erişim tarihi: 10.02.2017.
<http://www.dailymail.co.uk/news/article-3156779/More-280-000-people-ask-Google-right-forgotten-request-MILLION-pages-wiped-search-engine-s-results.html> erişim tarihi: 20.02.2018.
<http://www.dw.com/en/spanish-firm-loses-right-to-be-forgotten-case/a-15774283> erişim tarihi: 14.02.2018.
<http://www.hurriyet.com.tr/facebookuna-ateistim-yazinca-27952318> erişim tarihi: 10.02.2018.

- <http://www.neotempo.com/yasam/isten-atilmaya-neden-olan-facebook-durumlari> erişim tarihi: 10.02.2018.
- <http://www.oxygen.com/blogs/8-insane-social-media-posts-that-got-people-fired> erişim tarihi: 10.02.2018.
- <http://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0576.pdf> erişim tarihi: 12.02.2018.
- <https://www.enisa.europa.eu/publications/the-right-to-be-forgotten> erişim tarihi: 12.02.2018.
- <https://www.google.com/transparencyreport/removals/europeprivacy/faq/?hl=tr> erişim tarihi: 18.02.2018.
- <https://www.google.com/transparencyreport/removals/europeprivacy/faq/?hl=tr> erişim tarihi: 18.02.2018.
- <https://www.google.com/transparencyreport/removals/europeprivacy/faq/?hl=en> erişim tarihi: 17.02.2018.
- https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&visit_id=1-636280347815133760-985325213&rd=1 erişim tarihi: 17.02.2018.
- <https://www.privacy-europe.com/blog/can-i-delete-my-data-from-google/> erişim tarihi: 21.02.2018.
- <https://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-paradox-the-right-to-be-forgotten/> erişim tarihi: 18.02.2018
- Google madde 29 çalışma grubuna yolladığı mektup, http://ec.europa.eu/justice/data-protection/index_en.htm. erişim tarihi: 25.02.2018
- Google Danışma Kurulu, The advisory council to Google on the right to be forgotten, <https://archive.google.com/advisorycouncil/> erişim tarihi: 25.02.2018

